

't Reuske van 't darp : Overbetuwsche vertelling – J.J. Cremer

Er zijn drie afschriften in handschrift. Het afschrift van het Literatuurmuseum heeft als datering juli 1876 – 25 november 1876. Het afschrift van de UB Leiden is gedateerd 6 december 1876. Het afschrift dat Cremer gebruikte bij voordrachten is gedateerd 25 november 1876.

Zie ook de brieven op www.jacobcremer.nl:

[Brief aan Kruseman 7 december 1876.](#)

[Brief aan Kruseman 12 december 1876.](#)

[Brief aan Kruseman 25 december 1876.](#)

[Brief aan Kruseman 11 maart 1877.](#)

[Brief aan Kruseman 23 maart 1877.](#)

1e druk in: Eigen Haard, jrg. 1877. No. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Haarlem: A.C. Kruseman, 1877.

2e druk: Haarlem: Kruseman en Tjeenk Willink, 1877. 120 p.

3e druk in: 't Reuske van 't darp: ter voordracht gewijzigd en verkort door J.J. Cremer in 1879.

Drukker: [S.l. : Giunta d'Albani], 1879. Opl. van 3 ex. 67 p. Koninklijke bibliotheek.

4e druk in: Romantische werken: vertellingen en schetsen, deel 13. Amsterdam: D. Noothoven van Goor, 1881. p. 186-246.

5e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, ca. 1881. 7e druk. p. 309-365. Vijftigcents-editie, no. 18.

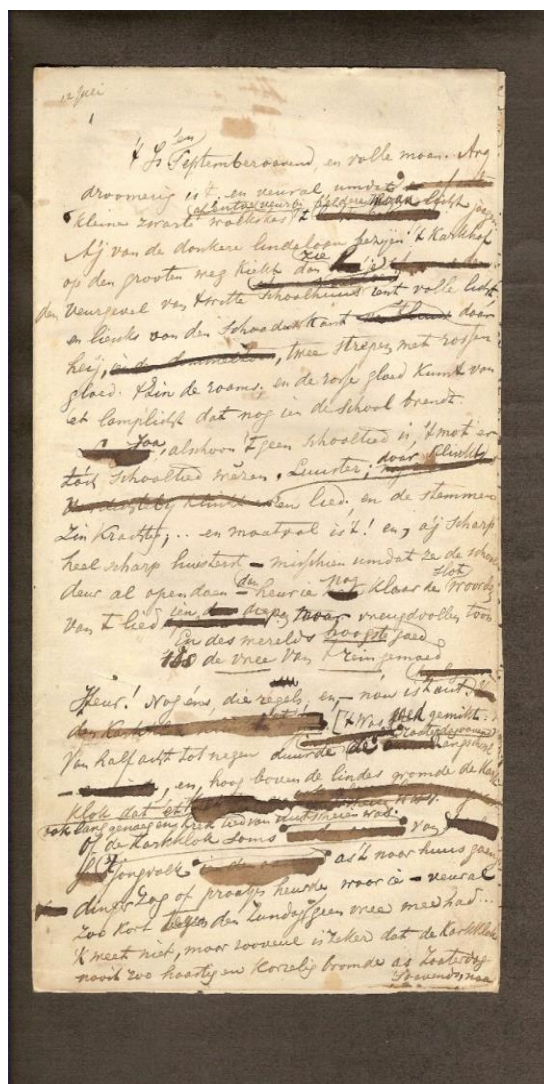
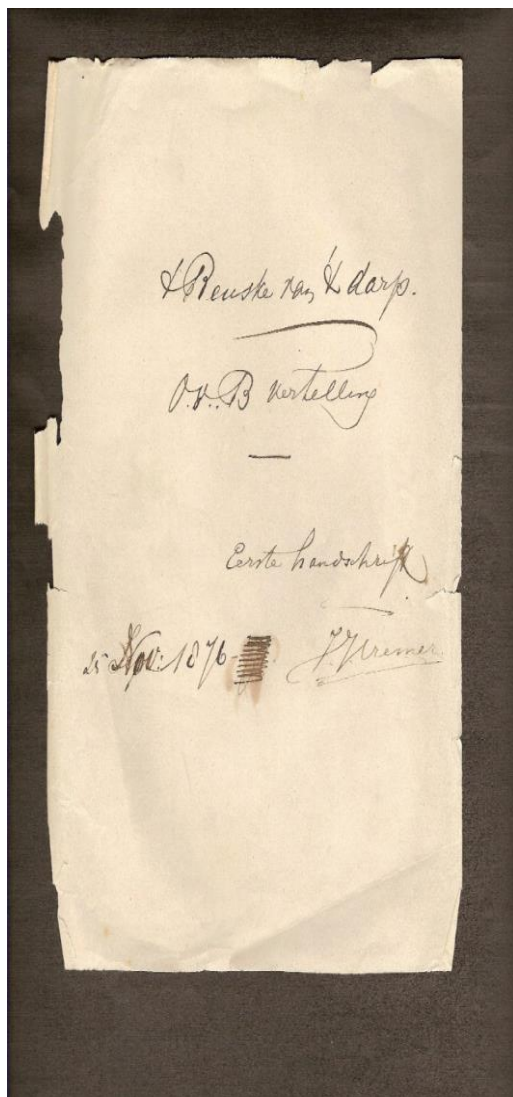
6e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, ca. 1900. 9e druk. p. 309-365. Vijftigcents-editie, no. 18.

7e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden: A.W. Sijthoff, ca. 1905. 10e druk. p. 309-365. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

8e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriegske [...et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij., ca. 1920. 11e druk. p. 309-365.

9e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriegske [...et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitgeverij, ca. 1935. 12e druk. Romantische werken. p. 309-365.

10e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriegske [et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitgeverij n.v., [1940]. 13e druk. p. 309-365.

Koninklijke bibliotheek:

Signatuur:	Den Haag, Koninklijke Bibliotheek : 134 B 11 / 95
Titel:	't Reuske van 't darp / Jacobus Johannes Cremer (1827-1880)
Auteur:	Jacobus Johannes Cremer (1827-1880) (ISNI 0000 0000 6678 2579)
Vroegere eigenaar:	Gijsbers en Van Loon, Arnhem (antiq.)
Jaar:	25 dec. 1876
Localisering:	[S.l.]
Annotatie:	Autograaf Op fol. 1r een inleiding tot een voordracht. Op fol. 1v noteerde de auteur: 'tot voordracht bekort'
Annotatie primaire verwerving:	In 1952 gekocht van Antiquariaat Gijsbers en Van Loon te Arnhem (cat. 84, nr. 18)
Bibliografische referentie:	Vgl. de uitgave in Eigen Haard 1877, en de uitgave Haarlem, Kruseman & Tjeenk Willink, 1877
Materiaal:	Papier, 28 fol
Formaat:	216×173 mm
Aanvraagnummer:	KW 134 B 11 / 95

Literatuurmuseum:

De collectie brieven en handschriften van J.J. Cremer in het Literatuurmuseum is van bescheiden omvang. Erg bijzonder is het dossier met betrekking tot *Fabriekskinderen*, door het museum in 1997 verworven. Het bevat onder meer een kladhandschrift van dat werk en een brief van minister J.R. Thorbecke van Binnenlandse Zaken, waarin hij Cremer bedankt voor het toegezonden exemplaar. De collectie bevat verder enkele brieven van Cremer aan Frits Smit Kleine en H.J. Schimmel, evenals een handschrift van de Overbetuwsche vertelling 't Reuske van 't darp uit 1876.

Zie voor een overzicht van alle documenten van J.J. Cremer in het Literatuurmuseum onze catalogus.

UB Leiden:

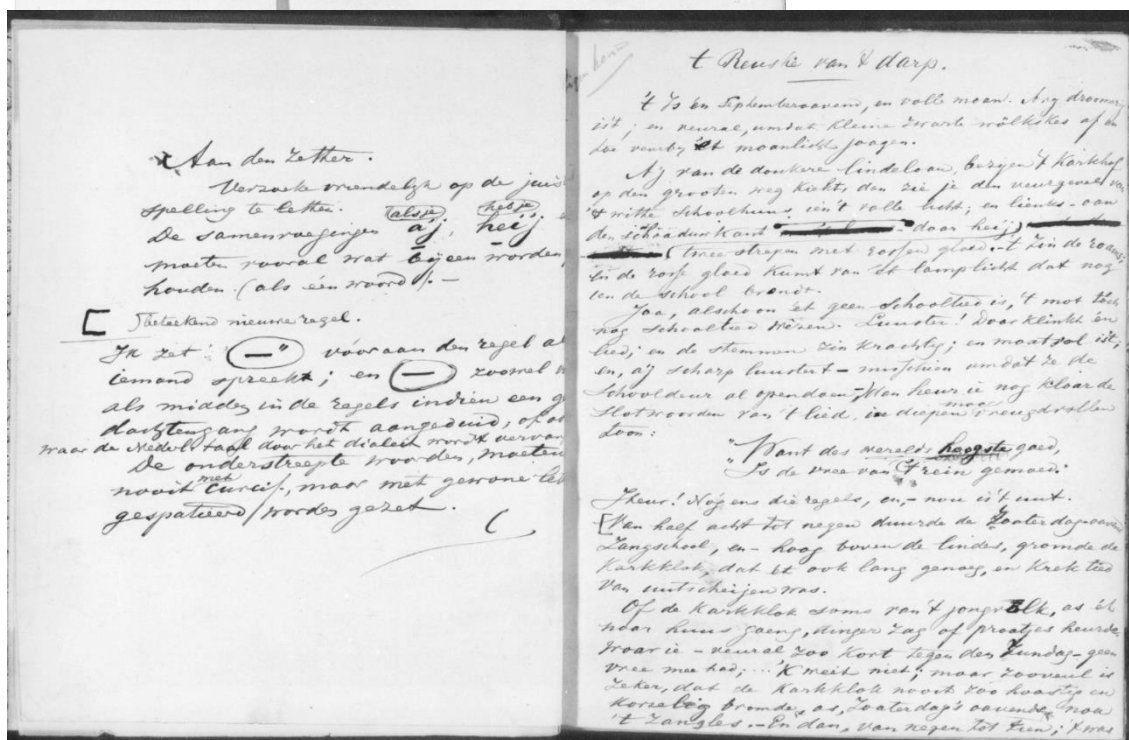
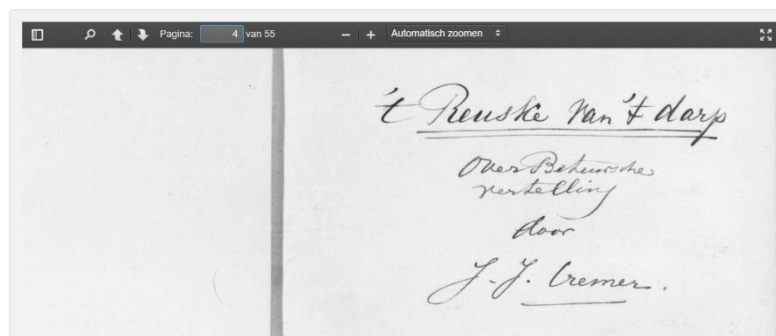

Universiteit
Leiden

Universitaire Bibliotheken Leiden

Digitale collecties

|| Cremer, 't Reuske van 't darp LTK 1281

92. Maar, twee handen op de meeste Bank, die
mekaar zoo wonderlijk vast, en te weinsten
wel kwam het te zeggen van.

Toen 't lied was gesongen, hier meesters ne-
len toespraak. Maar de vrienden hadden hier
al zoo dikkels gehoord, dat 't doorend
klap en hoeroak, al inviel nog eer dat 't
had.

regel mid Bij 't naar huis gaan, was 't onoavend
en toovernacht, vol glansen en geuren.

Zijwaarts afgedwaald, gaan Dorus en Janna
hek van het kerkhof voorbij. Ze hoorden nou
te schuilen naar 't oog van de minnen. Maar.

— "Hier was 't Janna;" zei Dorus.

— "Jaa Dorus, hier was 't;" fluisterde Janna.

En, toen ze 't zei, toen sloeg ze de oogen naar.

*ook
dit
naar
jaar* Zie, 't klaprozen plantje aan den engen heek te

meer en bloem gesloten, en de maan die
vonken. Maar, hooger was Janna's bloem

jaar klével dien ~~bloem~~ bloem was meer vervlogen, toen
Dorus heur eufkas tot stilstaan reep.

— "Mijn schat; mijn heugste prijs!" zei ze
met den eem om heur hals gesloagen.

En de maan blonk meer op 't kloekke vord

en 't haagelblank mutske vlak bij mekaar.

Dorus voemde ^{zoo Janna} ~~haar~~ 't reuske van 't darp, na

goed was heur harte, en movi, jaa movi.

Bleef tot ~~et~~ ^{et} minnetje, al trok ook de spiegl

en streepke d'r deur.

Ja
J. Bremer *Dei*

EIGEN HAARD

zal den jaargang 1877 beginnen met eene
nieuwe Betuwsche Novelle

VAN

J. J. **CREMER**,

getiteld:

't Reuske van 't Darp.

Ook worden onderscheidene **Portretten**
van verdienstelijke landgenooten gegraveerd.

EIGEN HAARD levert elken Zondag-
morgen een nummer van 16 kolommen kom-
pressen druk, voor **10 CENTS**. Per kwar-
taal, *franco* per post, **f 1,30**. Over het
bedrag wordt per kwartaal beschikt.

Het eerste nummer wordt dezer dagen
verzonden.

Haarlem.

KRUSEMAN & TJEENK WILLINK.

Eigen haard, 1877, no. 1:

Algemeen handelsblad, 2 januari 1877:

Eigen Haard geeft in N°. 1 van dit jaar het portret van mr. J. Kappeyne van de Coppello, lid der Tweede Kamer en leider van de liberale partij in dezen tak der Vertegenwoordiging. Het weekblad geeft in dat nummer o. a. het begin eener Overbetuwsche novelle van **Cremer**, getiteld: *'t Reuske van 't darp*, en „Beelden uit het Volksleven”. Als tweede beeld heeft de schrijver, de heer Martin Kalff, „de kruier” gekozen, nadat „de kranteman” in een vorig nummer een beurt had gehad.

Algemeen handelsblad, 4 januari 1877:

De heer J. J. **Cremer**, zal in het laatst dezer maand in het Odéon een voordracht houden van zijne overbetuwsche vertelling: *'t Reuske van 't darp*.

Nieuws van den dag, 4 januari 1877:

De nieuwe Over-Betuwsche novelle van den Heer Cremer, *'t **Reuske** van 't Darp*, die thans in *Eigen Haard* verschijnt, zal door den schrijver in 't eind dezer maand in Odéon alhier worden voorge dragen. Amsterdam zal alzoo de primeur hebben van deze nieuwe lettervrucht van den gevierden schrijver.

Het vaderland, 5 januari 1877:

De heer J. J. Cremer zal zijn nieuwste novelle »Het reuske van 't darp” eerlang in Odéon te Amsterdam voordragen. We hopen, dat ook aan onze stadgenooten dit genoegen niet onthouden zal worden.

Het vaderland, 9 januari 1877:

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

(Prijs 50 Cents per regel).

INHOUD: van **Eigen Haard**, No. 2.
't Reuske van 't darp, Overbetuwsche Vertelling
door J. J. **Cremer** (vervolg). — Zr. Ms. Op-
leidingschip Admiraal van Wassenaer, door
Jhr. J. C. R. Westpalm van Hoorn tot Burch
(met vier afbeeldingen). — Familiegids (bijblad
van Eigen Haard).

Oprechte Haarlemsche courant, 12 januari 1877:

Zr. Ms. Opleidingschip „Admir. van Wassenaer”

DOOR

Jhr. J. C. R. WESTPALM VAN HOORN TOT BURCH,
Luitenant ter Zee a/b. van de „Wassenaer”,
met vier platen,

voorstellende: 1° de Gymnastiek-zaal, 2° Zelf-Exercitie, 3° Batterij-Exercitie en
4° Exercitie op het dek, naar de natuur geschilderd door P. A. Schipperus, komt voor in

N° 2 van EIGEN HAARD 1877.

EIGEN HAARD heeft zijn *nieuwen* jaargang geopend met een Betuwsche Novelle van
J. J. **CREMER**, getiteld:

„'t Reuske van 't Darp”.

EIGEN HAARD heeft zijn naam gemaakt en zich burgerrecht verworven in bijna elken
bechaafden familiekring. Het telt thans 6000 intekenaars, terwijl zijne bijdragen en platen
van week tot week met belangstelling worden tegemoet gezien. Ook door den nieuwen jaargang
heeft het zich den naam van het *Hollandsche Familieblad* bij uitnemendheid waardig
te betoonen, door vereeniging van aangename en degelijke lectuur, fraaie kunst-
platen en goedkoopheid.

EIGEN HAARD verschijnt elken Zaterdag en levert wekelijks een blad van 16 kolommen
compres gedrukt, met fraaie houtgravures; portretten van verdienstelijke landgenooten,
platen bij voorkeur naar *Hollandsche meesters*, afbeeldingen van merkwaardige
voorwerpen en gebeurtenissen, van zaken van algemeen belang enz., enz. Ook
voor den nieuwen jaargang zijn, behalve van onzen **CREMER**, bijdragen toegezegd door de
uitnemendste *Nederlandsche auteurs*; terwijl portretten van onderscheidene mannen van ver-
dienste op verschillend gebied worden gegraveerd.

EIGEN HAARD wordt, behalve in maandelijksche afleveringen van 4 of 5 vel druks, ook
wekelijks, 's Zaterdags, *zonder prijsverhoging*, franco per post direct aan de intekenaars
door het geheele Rijk verzonden. Daarenboven hebben de intekenaars recht op *franco* toe-
zending per post van het weekblad **FAMILIEGIDS**, enkel tegen vergoeding van 50 cents
verzend- en frankoerkosten.

Prijs per drie maanden met Bijblad, franco per post f 1.42½.
zonder 1.50.

Men abonneert zich bij alle Boekhandelaars en bij de Uitgevers.
Uitgaaf van KRUSEMAN & TJEENH WILLINK, te Haarlem.

Algemeen handelsblad, 13 januari 1877:

PLAATSBILJETTEN zijn te verkrijgen en te bespreken, Dinsdag 23 en Woensdag 24 Januari van 10—3 uren, en des avonds aan het Lokaal. (1659)

INHOUD: van **Eigen Haard**, No. 3.
't Reuske van 't darp, door J. J. **Cremer**
(vervolg). — Voor eigen schotel (met afbeel-
ding) door G. C. — De Expeditie naar Midden-
Sumatra, door dr. H. F. R. Hubrecht. — Ver-
scheidenheid. — Familieblad (bijblad van Eigen
Haard).

HET NIEUW RIJKS-MUSEUM TE AMSTERDAM
MET AFBEEJDING VAN HET ONTWERP en
HET PORTRET VAN P. J. H. CUYPERS,

komt voor in:
No. 4 van EIGEN HAARD 1877.

EIGEN HAARD heeft zijn nieuwe jaargang geopend met een *Betwische Novelle* van J. J. CREMER, getiteld:

„t Reuske van 't Darp“.

EIGEN HAARD heeft zijn naam gemaakt en zich burgerrecht verworven in bijna elken beschaffen familiekring. Het telt thans 6000 inteekenaren, terwijl zijne bijdragen en platen van week tot week met belangstelling worden tegemoetgezien. Ook door den nieuwen jaargang hoopt het zich den naam van het *Hollandsche Familieleid* bij uitnemendheid waardig te betoonen, door vereeniging van aangename en degelijke lectuur, fraaie kunst-platen en goedkoopheid.

EIGEN HAARD versijnt elken Zaterdag en levert wekelijks een blad van 16 kolommen compres gedrukt, met fraaie houtgravures; portretten van verdienstelijke landgenooten, platen bij voorkure naar Hollandsche meesters, afbeeldingen van merkwaardige voorwerpen en gebeurtenissen, van zaken van algemeen belang, enz., enz. Ook voor den nieuwen jaargang zijn, behalve van onze CREMER, bijdragen toegezond door de uitnemende Nederlandsche auteurs; terwijl portretten van onderscheidene mannen van verdienste op verschillend gebied worden gegraveerd.

EIGEN HAARD wordt, behalve in maandelijksche afleveringen van 4 of 5 vel druks, ook wekelijks, *Zaterdags, zonder prijserhooving, franco per post direct aan de inteekenaren door het geheele Rijk verzonden. Daarenboven hebben de inteekenaren recht op franco toezending per post van het weekblad FAMILIELEID, enkel tegen vergoeding van 50 cent verzend- en frankteerkosten.

Prijs per drie maanden met Bijblad, franco per post... f 1,42½.
 zonder ... „ 1,30.

Men abonneert zich bij alle Boekhandelaars en bij de Uitgaver.

Uitgaaf van KRUSEMAN & TJEENK WILLINK, te Haarlem.

Het vaderland, 23 januari 1877:

INHOUD: van **Eigen Haard**, No. 4.
't Reuske van 't darp, Overbetuwsche vertelling door J. J. **Cremer** (vervolg). — Het nieuw Rijksmuseum te Amsterdam (met afbeelding en portret van P. J. H. Kuypers). — IJzererts in Nederland, door Dr. W. C. H. Staring. — Familieblad (bijblad van Eigen Haard).

Nieuws van den dag, 25 januari 1877:

„'t Reuske van 't Darp",
Nieuwe Overbetuwsche Novelle van
J. J. CREMER,
komt voor in
EIGEN HAARD,
Jaarg. 1877.
Uitgaaf van KRUSEMAN & TJEENK
WILLINK, te Haarlem.

Nieuws van den dag, 27 januari 1877:

Voor een zeer talrijk gehoor trad de heer **Cremer** gisterenavond op in *Odéon*. De begaafde spreker droeg met zijn eigenaardig talent voor »'t Reuske van 't Darp», eene overbetuwsche vertelling, welke voorkomt in den nieuwen jaargang van *Eigen haard*. Geen wonder dat de spreker zijn toehoorders onweerstaanbaar wist te boeien met het verhaal van het arme, mooie, behaagzieke boerenkind en den boerensmid met zijn kloek verstand. Schoone karakterteekening, fijne humor, aangrijpende waarheid in het denken en leven van de figuren maken ook deze novelle weer tot een keurig genrestukje.

Algemeen handelsblad, 28 januari 1877:

De heer J. J. Cremers heeft eergisterenavond in het *Odéon* zijne nieuwe novelle „het Reuske van het Darp” voorgedragen, die in de eerste aflevering van *Eigen Haard* van dit jaar is opgenomen. De talrijke opkomst en de vele toejuichingen bewezen, dat men met veel genoegen, na twee jaar wachters, hem wederom hier ter stede heeft zien optreden. Het zal velen genoegen doen te vernemen, dat de heer **Cremer** in de volgende maand nog een lezing zal houden.

Het vaderland, 31 januari 1877:

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

(prijs 50 Cents per regel.)

INHOUD: van ***Eigen Haard***, No. 5.
’t Reuske van ’t darp, Overbetuwsche vertelling door J. J. **Cremer** (vervolg). — Pret binnenshuis (met plaat). — De Lobombo spoorweg (met afbeelding). — Familiegids (bijblad van *Eigen Haard*).

Oprechte Haarlemsche courant, 31 januari 1877:

Heden verscheen de eerste Maand-aflevering van

EIGEN HAARD.

INHOUDENDE: „**’T REUSKE VAN ’T DARP**”, door J. J. **CREMER**. Bloemen uit het Seizoen. — Beelden uit het Volksleven. — Zr. M^s. Opleidingschip Admiraal van Wassenaar, met afbeeldingen. — Voor eigen schotel, met plaat. — De expeditie naar Midden-Sumatra. — Het nieuw Rijks-Museum te Amsterdam, met afbeelding en portret van P. J. H. CUYPERS. — IJzererts in Nederland.

Prijs per jaargang van 12 afleveringen f 5,20.

Deze eerste aflevering is bij alle Boekhandelaren voorhanden.

Uitgaaf van **KRUSEMAN & TJEENK WILLINK**, te Haarlem.

Het vaderland, 6 februari 1877:

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

(prijs 50 Cents per regel.)

INHOUD: van **Eigen Haard**, No. 6.
't Reuske van 't darp, Overbetuwsche vertelling door J. J. **Cremer** (vervolg). — Het vruchtbaar jaar 1772. — Het Nederlandsche Handels-etablisement te Port-Saïd (met afbeeldingen). — Bloemen van het seizoen. — Familiegids (bijblad van Eigen Haard).

Het vaderland, 13 februari 1877:

INHOUD: van **Eigen Haard**, No. 7.
't Reuske van 't darp, Overbetuwsche vertelling door J. J. **Cremer** (slot). — Pas op je zakken (plaat). — Het Nederlandsche Handels-etablisement te Port-Saïd (met schets). — Familiegids (bijblad van Eigen Haard).

Leidsch dagblad, 19 februari 1877:

LEIDEN, 17 Februari.

De heer Cremer mocht zich gisteravond op een talrijk en aandachtig auditorium beroemen. En dit was waarlijk geen wonder ook. Immers, niet alleen dat hij hier ter stede al heel zelden optreedt, maar hij moet bovendien van vroeger zulk een aangename indruk hebben achtergelaten, dat ieder die eenigszins kon deze gelegenheid om hem nogmaals te hooren niet ongebruikt wenschte te laten voorbijgaan. Ook nu weder onderhield hij zijn gehoor met zijne bekende eigenaardige begaafdheden eenige uren alleraardigst, zoo zelfs dat de aangekondigde lezing van zijn „Reuske van 't Darp” inderdaad meer op den naam van voordracht mocht aanspraak maken. De tafereeltjes en de helden zijner geschiedenis, over 't algemeen zich zoo door eenvoud kenmerkende, maar tevens zoo vol waarheid en diep gevoel, weet hij zijn hoorders als ware het voor oogen te tooveren. Zij gevoelen het: elk zijner bewegingen, elke buiging van zijn

helden zijner geschiedenis, over 't algemeen zich zoo door eenvoud kenmerkende, maar tevens zoo vol waarheid en diep gevoel, weet hij zijn hoorders als ware het voor oogen te tooveren. Zij gevoelen het: elk zijner bewegingen, elke buiging van zijn stem heeft iets kenmerkends, iets eigenaardigs. De toejuichingen, die hem bij herhaling en vooral aan het einde ten deel vielen, bewezen dan ook wel hoe dankbaar men hem was. Hun, die niet in de mogelijkheid waren gisteren in de Stadszaal tegenwoordig te zijn, kunnen we in gemoede de lectuur dezer nieuwe novelle aanraden: ze is reeds gedeeltelijk in „Eigen haard” opgenomen.

— Maandag a. s. zal bij gelegenheid van den verjaardag van Z. M. den koning door de troepen van het garnizoen alhier eene groote parade worden gehouden, waartoe ze te 12 uren op de Ruïne gerangeerd moeten staan. De majoor J. W. J. Zegers Rijser van de veld-artillerie zal de parade commandeerden.

Vox studiosorum, 22 februari 1877:

Voor dat wij eindigen wenschen wij met een enkel woord melding te maken van de lezing van den heer Cremer, over »Het reuske van het darp», die Vrijdagavond l.l. plaats had, en algemeen in den smaak viel.

Zutphensche courant, 27 februari 1877:

BINNENLAND.

Zutphen, 26 Februari 1877.

— Blijkens achterstaande advertentie zal de heer J. J. Cremer, Maandag 5 Maart e. k. zijn jongste novelle, „'t Reuske van 't Darp», in de schouwburgzaal alhier voordragen.

Het zal wel niet noodig zijn iets tot aanbeveling hierbij te voegen.

Vereeniging van Garanten.

Maandag 5 Maart 1877

zal de Heer

J. J. C R E M E R

in de *Schouwburgzaal* te Zutphen voordragen
zijne **nieuwste Novelle**

't **Reuske** van 't Darp.

Entrée f 0.99. AANVANG half acht.

NB. Verkoop van **KAARTEN** voor Heeren
Garanten 'smorgens van 11 tot 11½ uur.

Algemeene **verloting** van plaatsen **pre-**
cies ten 12 uur.

Zutphensche courant, 7 maart 1877:

BINNENLAND.

Zulphen, 6 Maart 1877.

— Eer Cremer kwam - eer Cremer sprak ... en de zaal was stampvol. Het „Reuske van 't darp” gaf hij gisteren avond ons te zien, frisch en keurig als haar beeld geteekend is door het fijn penceel van den Betuwschen novellist. Nu eens een glimlach ons ontlokkend, dan weer tot ernst stemmend, wist hij ons het anders schijnbaar onbeteekenend dorpsleven als een beeld van het rijke menschenleven met zijn oneindige variaties op het oude thema van lijden en verblijden te schetsen met dienzelfden tact, diezelfde kunstvaardigheid hem in zoo bijzondere mate eigen. Cremer's novellen te lezen, aan eigen haard gezeten, is een aangename verpozing - hem ze te hooren voordragen, is kunstgenot. Zelfs het kleinste verkrijgt waarde, het leeft en beweegt zich alles. Humorist van levensopvatting en waardeering, weet hij met licht en bruin te tooveren en daardoor effecten te weeg te brengen, die u verrassen boeien, afstooten of aantrekken. Die schets van Janna met de perzik tusschen voorvinger en duim naast haar lief snuutje gehouden; hare bedenkingen tegen het slaan der schennige hand aan het kerkboek harer grootmoeder; dat helpen van Leendert over den vonder: die kleine coquetterie van het boerenreuske; die kortzichtige eerlijkheid van smid Roelofsen; dat werken van Doris aan zijn gebroken hakselsnijder; die zenuwachtigheid van den burgemeester Jansen, die zijn speech instudeerde tegen de komst van den prins die de tentoonstelling bezoeken zal, en van handboogschutterij in plaats van landbouw spreekt; dat schrijven van Tom, den vriend waar iets te halen viel, voor wien de hel een balzaal zou zijn, wanneer Janna de zijne was, dat feest in de school - ja waar zouden wij eindigen indien we alles wilden opnoemen wat ons voor het oog der verbeelding door den Spreker

als op doek gebracht werd? Over den inhoud, den gang van het verhaal spreken we niet - velen kennen dien, aan eigen haard gezeten kunnen anderen dien in *Eigen Haard* vinden.

Dat sommigen niet zóó voldaan huiswaarts keerden als zij wel gehoopt hadden, wijte men niet aan Spreker of schrijver, maar aan de bekendheid van het genre, en speciaal met het „Reuske van 't darp”, voorzoover het reeds in *Eigen Haard* is opgenomen. Wij voor ons genoten nog eens als van ouds en hopen Cremer hier niet voor de laatste maal te hebben zien optreden.

Het vaderland, 9 maart 1877:

Inhoud der Tijdschriften.
Eigen haard. 2e Aflevering.

't Reuske van 't Darp, Overbetuwsche vertelling door J. J. Cremer, vervolg en slot. — Pret binnenshuis (bij een plaat naar C. Dusart). — De Lobombo-spoorweg (met afbeelding). — Het Nederl. Handels-etablisement te Port-Saïd (met afbeelding). — Bloemen van het seizoen door G. Carelsen. — Pas op je zakken (plaat). — Achter de schermen naar J. H. Hooijer. — Onschuldige plagerij (plaat). — Benedictus de Spinoza door Van der Wijck (met afbeelding).

Zutphensche courant, 10 maart 1877:

BIJ DEZE COURANT BEHOORT EEN BIJVOEGSEL.

Deze Courant verschijnt dagelijks, uitgezonderd Zon- en feestdagen

Prijs per drie maanden 1.50, franco per post f 1.87½.

Prijs der advertentiën: 1—4 regels 60 cent; elke regel meer 15 cent Grootte regels naar plaatsruimte.

Dienstaanbiedingen 5 cent per regel, bij vooruitbetaling.

Openbare Kennisgeving.

De BURGEMEESTER der Gemeente Zutphen; Gelezen de circulaire van den Heer Staatsraad, Commissaris des Konings dezer provincie, dd. 6 Maart jl., no. 1192, 3e afd., geleidende een afdruk der aanschrijving van den Minister van Oorlog van den 10 Februari jl. no. 52 P., houdende een aantal gunstige bepalingen voor hen die te dezen jare bij de militie optreden.

Brengt ter kennis van belanghebbenden dat de voormelde afdruk der aanschrijving van den Minister van Oorlog ter Secretarie dezer Gemeente ter lezing ligt, des voormiddags van 9 tot 12 uur.

Zutphen, den 8 Maart 1877.

De Burgemeester voornoemd,
H. A. D. COENEN.

BINNENLAND.

Zutphen, 9 Maart 1877.

— Een juichtoon ging ergisteren middag op in veler hart, vlaggen wapperden er spoedig uit veler woning toen de telegraaf ons met het bericht bekend maakte dat onze rechtbank behouden bleef. De muziek der artillerie-schutterij bracht een serenade aan de hh. mr. B. A. Roelvink, Voorz. der rechtbank, en mr. S. M. S. de Ranitz, Officier van Justitie alhier. En waarlijk, Zutphen heeft reden tot juichen over de genomene beslissing.

De uitbreiding van het rechtsgebied onzer stad maakt haar meer en meer tot een middenpunt, waartoe ligging en communicatie-middelen haar bestemmen. Welvaart en meerder vertier kunnen er niet dan het gevolg van zijn. Breidt zich nu slechts de handel uit, vaart er een flinke, degelijke handelsgeest in onze bevolking, waartoe de voorwaarden in ons spoorwegnet en onze ligging, aan een rivier voorhanden zijn - dan gaat Zutphen inderdaad een schoone toekomst tegen. Voor zoover het binnen ons bereik ligt daartoe mede te werken, zal ons een genot en een voorrecht zijn.

— Vóór het amendement-v. Naamen-Blussé, tot opheffing der arrondissements-rechtbank alhier en behoud der rechtbank te Deventer, hebben gestemd de volgende leden der Tweede Kamer: Storm (Steenwijk), Sandberg en van Naamen (Zwolle), Begram (Gorkum), Jonckbloet (Winschoten), v. Asch v. Wijck (Amersfoort), v. d. Heuvel en Haffmans (Boxmeer), Smits en v. Baar (Eindhoven), Bergsma en v. Harinxma (Dokkum), Wijbenga en Idzerda (Sneek), Blussé en Schimmelpenninck v. d. Oye (Deventer), Schimmelpenninck (s Gravenhage), v. d. Putte en de Jong (Hoorn), Stieltjes (Amsterdam), Schepel en Zijker (Appingedam), Heydenrijk en v. Nispen (Nijmegen), Kerens de Wijlre (Maastricht), Smidt (Assen) en v. d. Schrieck (s Hertogenbosch).

— En Cremer kwam.... en Cremer sprak.... en de schouwburgzaal was eivol. dus

schreven we van de week, en daarna kwam mej. E. Baart en zij sprak en... de Casinozaal was dopleeg - voegen we er nu aan toe. Er waren nog niet zooveel tientallen, als Cremer honderdtallen van toehoorders en toehoorderessen had. Wat er de reden van was? De uitgang van Maandagavond, het telegram van het behoud der rechtbank en eindelijk... het optreden van mej. Baart zelve, die op eigen risico als geëmancipeerde vrouw rondreist om lezingen te houden, dit alles bracht tot de slechte opkomst het zijne bij. In weerwil echter dier ongunstige omstandigheden droeg zij haar novelle „Mathilde van Molenbeek” - een tendenzstukje om de vergemakkelijking der echtscheiding te bevorderen - met liefde en ingenomenheid voor. Haar voordracht was nu en dan zelfs uitstekend, en welke bezwaren ook tegen de compositie hier en daar mogen bestaan - haar geheele verschijning, haar spreken en haar mimiek vooral, konden niet nalaten nu en dan een aangenamen indruk op ons te maken.

— Als een proeve van de buitengewone zachtheid van het jaargetijde heeft men ons gister aan ons bureau een meikever vertoond, die door een jongen in de Beekstraat gevangen was.

— Het Gerechtshof te Arnhem heeft gisteren het vonnis der rechtbank aldaar tegen J. F. Hallo geslagen, bevestigd voor zooveel de feiten, maar vernietigd wat de qualificatie betreft. Het Hof heeft den beklaagde veroordeeld tot negen maanden celstraf en / 300 boete.

— Ds. W. Vliegenthart, te Enschede, is beroepen te Maassluis.

— De heer W. J. Biljardt, te Borculo, is benoemd tot hulponderwijzer te Vianen.

— Op een staat van brieven, in de eerste helft van Februari uit Arnhem verzonden en geadresseerd aan onbekenden, komen o. a. brieven voor, geadresseerd aan J. Neef, te Almelo, H. Houwsen, te Apeldoorn en Ralts, te Rhede. Aan het hulpkantoor Elst werd een brief bezorgd aan het onbekende adres van D. Verkuil, te Doesborgh.

— Het Gerechtshof te Arnhem heeft uitspraak gedaan in de zaak van H. J. Peters, (moord op den straatweg tusschen Apeldoorn en Arnhem) en hem veroordeeld tot eene tuchthuisstraf van 33 jaren en 4 maanden.

Doesborgh, 7 Maart. Heden had alhier de eerste Voorjaars-beesten- en varkensmarkt plaats. Hoewel het te voorzien was dat de aanvoer niet groot zoude zijn, toch stonden er nog ongeveer honderd stuks aan de lijn. Het vette vee ging tot flinken prijs vlug van de hand. Met het magere vee was 't minder gunstig, waardoor de prijzen waren gedrukt. Varkens, vooral biggen, waren ruim aangevoerd, en werden tot 8 à 9 verkocht. De tweede voorjaarsmarkt, welke op 28 Maart zal gehouden worden, geeft hoop op grooter aanvoer.

Wijhe, 8 Maart. Boter per 1/8 vat 1e soort f 31.25 à f 32.50, 2e soort f 29 à f 31; per 1/16 vat 1e soort f 14 à f 15, 2e soort f 12 à f 13.50. Kipeieren per 100 stuks f 3 à f 3.50. Vette varkens ruw 59 à 62, schoon 60 à 65 c., verse hammen 72 à 76 c., nagelhouten 72 à 80 ct., alles per KG. Huiden: Stieren- 28 c., koe- 30 c., pinken 36 c. per KG. Aardappelen f 4 à f 4.50 per HL.

Deventer, 8 Maart. Op de gisteren alhier gehouden veemarkt bestond de aanvoer uit p. m. 70 koeien, die grootendeels vlug van de hand

Van
CREMER, 'T **REUSKE** VAN 'T DARP,
zijn de bestelde Exemplaren verzonden. Daardoor vervielen heden
de aanbiedings-voorwaarden.

Men zal ons verplichten door eene spoedige terugzending van
le Bladen
EIGEN HAARD 1877.
De 1e afleveringen kunnen nog in wandeling blijven. [1221]
Haarlem, 20 Maart 1877. KRUSEMAN & TJEENK WILLINK.

Opregte Haarlemsche courant, 26 maart 1877:

NIEUWE SCHOUWBURG,
TE HAARLEM.
Dinsdag 3 April 1877:
Voordracht van den Heer
J. J. CREMER,
VAN ZIJN NIEUWE BETUWSCHE NOVELLE:
't Reuske van 't Darp.
's Avonds half acht.
Toegangskaarten zijn te bekomen bij de Heeren
ERVEN LOOSJES en aan den Schouwburg.

Het vaderland, 26 maart 1877:

Zooeven verschenen:
't Reuske van 't Darp.
Overbetuwsche Vertelling
DOOR (9471)
J. J. CREMER.
Prijs f 0,90.
Uitgaaf van KRUSEMAN & TJEENK
WILLINK, te Haarlem.

Opregte Haarlemsche courant, 3 april 1877:

DE VOORDRACHT
van den Heer J. J. CREMER,
tegen 3 April in den Nieuwen Schouwburg aangekon-
digd, is door verhindering **UITGESTELD.**

Java bode 15 mei 1877:

Een nieuwe Novelle van Cremer
'T Reuske van 't Darp,
prijs f 2.—
2316 W. BRUINING.

Opregte Haarlemsche courant, 13 februari 1878:

VOORDRACHT
van den Heer **J. J. CREMER** van zijn nieuwste
Betuwsche Novelle
't Reuske van 't Darp,
op Donderdag 21 Februari 1878, 's avonds ten 8 ure,
in de zaal van de Kroon.
Voor deze voordracht gaan geen lijsten rond. Plaats-
kaartjes zijn te krijgen bij de Boekhandelaars de **ERVEN**
LOOSJES en te bespreken op den dag der lezing aan
't lokaal, van 10—2 uren.

Opregte Haarlemsche courant, 16 februari 1878:

Gelijk reeds aangekondigd is, zal de heer **J. J. Cremer** zijne novelle „t Reuske van 't Darp" donderdag
a. s. te Haarlem voordragen. De gelegenheid om den
talentvollen spreker nogmaals te hooren zal gewis
menigeen welkom zijn. „t Reuske van 't Darp" is op
ééne na zijne nieuwste novelle.

Opregte Haarlemsche courant, 19 februari 1878:

Haarlem. Zaal „de Kroon”.
De lezing van den Heer
J. J. CREMER:
HET REUSKE VAN 'T DARP,
is **uitgesteld** tot **Maandag 4 Maart.**

Opregte Haarlemsche courant, 25 februari 1878:

VOORDRACHT VAN DEN HEER
J. J. CREMER
van zijne nieuwe Betuwsche Novelle
'T REUSKE VAN 'T DARP
op **Maandag 4 Maart 1878**, 's avonds ten acht ure.
Toegangskaarten zijn te bekomen bij de Boekhandelaars **DE ERVEN LOOSJES**, en plaatsen te bespreken op den dag der Voordracht aan 't Locaal, van 10 tot 3 ure.

Opregte Haarlemsche courant, 6 maart 1878:

BIJNENLANDSCHE BERIGTEN.
Haarlem, 5 Maart. Gisteren-avond droeg in de zaal van „de Kroon” de heer **J. J. Cremer** met zijn boven onzon lof verheven talent zijne nieuwste Over-Betuwsche vertelling „Het Reuske van het Darp” voor en verschafte zoodoende aan een aantal inwoners van deze stad een hoogst aangename avond.
Amsterdam, 5 Maart. Gelijk men weet zijn

Nieuws van den dag, 4 december 1879:

Op verzoek van eenige Vrienden stelt de Heer **J. J. CREMER** zich voor, om **Zaterdag 13 December**, in 't *Odéon*, te lezen:
t'Reuske van 't Darp.

Algemeen handelsblad, 7 december 1879:

VOORDRACHT
van den Heer J. J. CREMER,
 13 December 1879, 's avonds 8 uur,
 in **ODEON.**
't Reuske van 't Darp.
 Kaarten en Plaatsbewijzen verkrijgbaar aan het Lokaal
 12 en 13 December van 10 tot 3 uur.

Het vaderland, 13 december 1879:

De heer J. J. **Cremer** zal in Januari op verzoek van zijn Rotterdamsche vrienden aldaar »'t Reuske van 't darp» komen voordragen. De »N. R. Ct.» vergist zich met de mededeeling dat het een nieuwe novelle is.

Rotterdamsch nieuwsblad, 12 december 1879:

Naar wij vernemen is de heer J. J. **Cremer**, voornemens in de volgende maand ook hier zijn nieuwe novellen *'t Reuske van 't darp*, voor te dragen.

Algemeen handelsblad, 15 december 1879:

Het is altijd een genot, den heer Cremer te hooren lezen, ook al heeft hij niet iets nieuws. Niettegenstaande kouden mist en gladheid, was dan ook gisteren avond weder een talrijk gehoor in *Odeon*, om de voordracht bij te wonen van het **Reuske** van 't Darp. Wij schreven bijna »de opvoering», [want met nog altijd frisch talent is de heer Cremer een geheel tooneelgezelschap in zich zelf. Zonder in belachelijke nabootsing te vallen, weet hij met enkele gebaren, enkele stembuigingen, personen en toestanden zóó aan te duiden, dat men ze als plotseling voor de eegen ziet. Wij vertrouwen, dat de heer Cremer dezen winter aan Amsterdam nog eens een avond zal kunnen geven. Hij zal nog wel iets in portefeuille hebben, even schoon, als deze »schoonste van de drie.»

Het nieuws van den dag, 16 december 1879:

Als altijd, wanneer hij optreedt, heeft de Heer J. J. Cremer zijn gehoor j. l. Zaterdag in 't Odéon geboeid door de uitnemende voordracht zijner vertelling «'t reuske van 't darp». Opnieuw hebben wij de zoo dikwijls, onder zijn gehoor, betreden zaal verlaten met de overtuiging, dat wel nooit eenig auteur in dergelijke mate als Cremer het talent verwierf, om eigen werk zoo volmaakt voor te dragen, dat haast iedere volzin tot zijn recht komt.

Het vaderland, 23 januari 1880:

Naar aanleiding van onze opmerking dat »Het Reuske van 't Darp», de Overbetuwsche vertelling van den heer Cremer, niet nieuw was, bericht thans de »N. R. Ct.», dat de schrijver die vertelling voor de voordracht geheel heeft omgewerkt.

Rotterdamsch nieuwsblad, 23 januari 1880:

VOORDRACHT
VAN DEN HEER
J. J. CREMER
zijner Overbetuwsche Novelle
't Reuske van 't Darp,
voor den eersten keer hier voor te dragen,
op Dinsdag 27 Januari a.s.,
’s avonds 8 ure,
in de Leeszaal van 't Nut.

TOEGANGBILJETTEN te bekomen bij
den Custos van het Nutsgebouw. 8997

Rotterdamsch nieuwsblad, 29 januari 1880:

Cremer te hooren is altijd weereen nieuw genot. In zeldzame mate bezit hij de gaaf, om datgene wat hij gevoelt, of liever om dat wat hij wil doen gevoelen, in het gemoed zijner hoorders over te brengen. Daaraan is wel voornamelijk de gespannen aandacht toe te schrijven, waarmede zijne voordrachten worden gevolgd. Stem, gebaren, uitdrukking van het gelaat, houding, alles werkt te zamen om leven, om vorm als 't ware te geven aan de handelingen en de personen, die hij schetst; zoodat het publiek doorleeft wat **Cremer** voordraagt.

De zaal van het Departement Rotterdam tot Nut van 't Algemeen was gisteren avond stampvol, om de voordracht van 't *Reuske van*

't *Darp* bij te wonen, een van die Overbetuwsche novellen van **Cremer**, waarin waarheid van opvatting, fijnheid van teekening, lieflijkheid van dichtung met elkander wedijveren. De natuur en het volk zijn Cremers beste vrienden; hij heeft de geheimen van beide afgeluisterd en als hij de Betuwe in zijn zomerpracht en het volk in zijn naiëviteit schildert en schetst, dan weet men niet wat meer te bewonderen, het onderwerp of de wijze van voorstelling. Als **Cremer** zoo 'n preutsch boerinnetje voor haar spiegel voorstelt, of haar strijd om aan geld te komen voor een feesttoilet, of den peinzenden smid, den verslagen vader, den in nood zittenden burgemeester, enz., dan is het of men de personen ziet en hoort en treft ons de rijkdom van karakterteekening, de volheid van deze novelle, en bijna zouden we den schrijver willen vragen, of hij niet gevaar loont het

willen vragen, of hij niet gevaar loopt het lieflijke en eenvoudige, dat altijd in zijne novellen zoo aantrok, eenigszins te schaden door te veel incidenten en gecompliceerde omstandigheden? De samenloop van gebeurtenissen op het oogenblik, dat de muziek optrekt en de klok begint te luiden, komt ons wel een weinig te gewaagd voor. Er zijn van die halsbrekende romantische toeren, waardoor reeds menig auteur zichzelven den ondergang heeft bereid. **Cremer** heeft altijd begrepen, dat zij allerm minst in zijn dorps-novellen tehuis behooren en in *'t Reuske van 't Darp* zou men meenen, dat hij er een proef heeft mede willen nemen.

Dat het talrijke publiek dankbaar en voldaan was, bleek wel uit de gespannen aandacht en de warme toejuichingen, waarmede wij van harte instemmen. **Cremer** schenkt een zóó ongekunsteld, zóó rein genot, hij werkt

zóó ongekunsteld, zóó rein genot, hij werkt zóó verkwikkend op hart en gemoed, dat wij hem toeroepen: kom nog dikwijls weder, en het publiek: verzuim zijn lezingen nimmer!

't Zou geen zonde wezen indien het Departement van 't Nut althans voor een fatsoenlijke spreek-inrichting zorgde. Dat wat nu gebruikt wordt zou uitmuntend voor een reizende straatgoochelaar kunnen dienen en levert voor den spreker bedenkelijke gevaren, daar gisteren avond de op een wonderlijk toestel liggende lezenaar begon te kantelen en den heer **Cremer** tegen het lijf dreigde te schuiven. 't Ziet er niets netjes uit.

Van 1850 tot 1880 arbeidde hij, schiep veel en velerlei, maar nooit bleek zijn kunstenaarsaanleg voortreffelijker, dan wanneer hij zijn tooneel in de Overbetuwe plaatste, en de reeks novellen voltooide, die in 1852 met *Wiege Mie* aanving, die met *'t Hart op de Veluwe* in 1873 en met *'t Reuske van 't darp* in 1877 sloot.

«Dit alles is meesterlijk werk. Schoonheden zijn op iedere bladzijde te waardeeren. De letterkundige kritiek, ten onzent somtijds zoo hoog van eischen, bracht Cremer enkel hulde, en het mocht eene uitzondering

De tijdspiegel, 1897: betreft handschrift Reuske

A. C. KRUSEMAN.

31

Handschriften, gelegateerd door A. C. KRUSEMAN aan de bibliotheek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden.

De Joodsche wachter, 17 februari 1905:

Of ze het weten.

In het Letterkundig Overzicht van C. en M. Scharren-Antinck in de Februari-Gids pag. 376 lezen wij:

»Ach, de heer Bernard Canter, als vele goede menschen, is zoo naïef! Hij is al te naïef. Zoo heeft hij aan zijn »Kalverstraat« toegevoegd een lijst van »Hebreeuwsche, Jiddische of Bargoensche woorden», en nu vragen wij: hoe kan men zoo mesjogge zijn? Is er nog een dokterszoon te Coevorden of een notarisdochter te Terneuzen, die na Heyermans en Querido, na van Campen en Rensburg, na wie nog meer? Bernard Canter niet zou kunnen lezen?! Wie zal er voor een welopgevoed Nederlander doorgaan en z'n Jiddisch niet kennen? Zooals wij vroeger voor een grapje zeiden »harrejennig!« zoo roepen wij nu immers »adenoj!« als we, bijvoorbeeld, een St. Nicolaas-surprise ontpakken, en wel verouderd is hij, die zijn liefje nog »kruzemunje« of »reuske van 't darp« zou noemen ochge nebbisch! welke »gijnponem«, al is 't 'n kôj, die niet te zeggen weet: „kesjebes”?»

Van commentaar onthouden wij ons.

Utrechtsche studenten almanak, 1907:

Op Senaatsverkiezingen.

Verloren, eeuwig verloren!

CREMER. — 't **Reuske** van 't Darp.

Schiedamsche courant, 3 maart 1902:

*Gisteravond had alhier in de zaal »Harmonie», de laatste volkslezing plaats in dit seizoen. Als spreker trad op de heer J. H. Lamping van Naaldwijk, met de novelle »t **Reuske** van 't Dorp», door J. J. Cremer. Deze novelle werd in Over-Betuwsch dialect door hem op keurige wijze voorgedragen, zoodat dan ook het daverend applaus van het publiek en het woord van dank van den voorzitter ten volle verdiend waren. De zaal was tamelijk bezet.

Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde 1922:

„t kleine rivierke” (van 1862) en de bijgeloovigheid van „Grietje op 't Höningsarf” (van 1863). Na enkele jaren verpoozing volgden later nog het lief eenvoudig „Kruuzemuntje” (van 1866), „Bella Roel” (van 1870) met den van ijdelheid gek geworden boer-dichter en zijne trouwe Bella als hoofdpersonen, „'t Hart op de Vêluw” (van 1874) met Nolleke, de stoere boerendochter met haar breed postuur en groot hart, als een van CREMER's mooiste vrouwen-typen, en ten slotte „'t **Reuske** van 't darp” (van 1877) of de droeve gevolgen van Janna's ijdelheid op haar mooi gezichtje. Deze elf novellen behooren tot het allerbeste, wat onze letterkunde in de tweede helft der negentiende eeuw heeft opgeleverd.

Laatst bijgewerkt: 3 december 2023.

www.jacobcremer.nl